

Preek over Galaten 4:4

- Schildwolde, 25 december 2019
- Kees van Dusseldorp
- kerstfeest!

Thema: Als de tijd vol is...

NLB 477:1,2,3 Komt allen tezamen **

Canticorum: Once in Royal Davids city

Gz.50 *Ere zij God*

votum en groet

Ps.118:1,9,10**

verbondsvernieuwing (NLB 489:1,2; 299d)

NLB 441:1,5,10 *Hoe zal ik U ontvangen*

gebed

NLB 601 *Licht dat ons aanstoot in de morgen* (vs 1,2 koor, vs 3 met gemeente)

schriftlezing 1: Luk.2:1-14

NLB 481:1,2,3 Hoor, de eng'len zingen d'eer

schriftlezing 2: Gal.4:1-11

NLB 433:1,3,5 *Kom tot ons*, de wereld wacht (vs.1 allen, vs.3 koor, vs.5 allen)

preek Gal.4:4: "Toen de volheid van de tijd gekomen was, zond God zijn Zoon, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet (HSV)"

NGK 193:1,2,3,4 *Dit is de dag die God ons schenkt*

gebed

collecte: Canticorum zingt deel 8 uit de kerstoratorium van Johan Bredewout

NLB 159a *Nu is het woord gezegd*

zegen

Gemeente van Christus,

** christelijke jaartelling: Christus centraal

Ken je Dyonisius Exiguus? Vermoedelijk niet. Ik ken zijn naam pas sinds ik met deze preek bezig was. En toch heb je elke dag te maken met zijn ideeën. En dat geldt voor de hele wereld.

Dyonisius Exiguus is de bedenker van de christelijke jaartelling. Op verzoek van de paus schreef hij in 525 na Christus een overzicht op welke data het paasfeest in de komende jaren zou vallen. Voor zijn berekeningen had hij een duidelijke aanduiding van de jaren nodig. Hij had niet zoveel zin om de gebruikelijke jaartelling te volgen, die rekent vanaf de stichting van de stad Rome. Dat vond hij een wereldse methode. Hij berekende daarom dat hij in het jaar 525 na de geboorte van Christus leefde en stelde de paus voor om deze jaartelling in het vervolg toe te passen. Ik moet eerlijk zeggen dat het nog 500 jaar duurde voordat het overal in de wereld ook daadwerkelijk werd toegepast. En ik moet ook eerlijk zeggen dat we er tegenwoordig vanuit gaan dat Dyonisius er ongeveer 4 jaar naast zat. Maar ondanks dat is hij de bedenker van de christelijke jaartelling, die wereldwijd wordt toegepast. Wij leven in het jaar 2018. Volgende week begint 2019. Zoveel jaar is het geleden dat Jezus is geboren. Zo oud zou Hij nu zijn geworden.

Daarmee is het kerstfeest niet meer weg te denken uit de wereld. De menswording van Gods Zoon wordt als het keerpunt van de tijd gezien. Het steekt sommige niet-christenen wel eens. Dat ze gedwongen worden om naar Christus te verwijzen als ze een datum opschrijven. Er worden wel alternatieven bedacht. Maar voorlopig zal de christelijke jaartelling het nog wel even volhouden, denk ik.

De geboorte van Jezus Christus als het keerpunt van de tijd. Dat past prachtig bij de aanduiding van Paulus: In de volheid van de tijd zond God zijn Zoon. Met de komst van Jezus is een tijdvak afgesloten. En een nieuwe tijd begonnen. Hij werd geboren in de volheid van de tijd.

** het kerstverhaal van Paulus: Gods kant

Je zou dit het kerstverhaal van Paulus kunnen noemen. 'Toen de volheid van de tijd gekomen was, zond God zijn Zoon, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet.' Een beetje kaal, vind je niet? Geen details. De naam van Maria wordt niet genoemd. We komen geen herders, engelen en wijzen tegen. Geen stal, geen kribbe, zelfs Bethlehem wordt niet genoemd. Paulus laat de historische bijzonderheden weg, om ons te bepalen bij iets anders. Jezus werd geboren, omdat God zijn Zoon zond in de volheid van de tijd.

Het mooie van dit kerstverhaal van Paulus is, dat hij ons iets laat zien van Gods kant van het verhaal. We kennen dat natuurlijk ook wel uit Lukas. De engelen gaven immers Gods woorden door. En in de gebeurtenissen zien we oude profetieën tot vervulling komen. We kennen het ook uit Johannes. Daar is het Jezus zelf die onthult dat Hij naar de aarde is gezonden omdat God de wereld zo liefhad en mensen wilde redden van de ondergang. Maar hier laat Paulus nog weer iets anders zien: Het moment van de geboorte van Jezus is niet willekeurig gekozen. En hij is ook niet het zoveelste mensenkind die ter wereld kwam. Het gebeurde in de volheid van de tijd. Op precies dat enig juiste moment waarin de geschiedenis van de wereld veranderd kon worden, stuurde God zijn Zoon. Het kon

niet eerder en het kon niet later. Jezus werd geboren toen de tijd vol was.

Ik vind het voor mezelf bemoedigend om te beseffen dat er achter het kerstfeest een planning van God ligt. Of in ieder geval dat de geboorte van Jezus door God heel bewust getimed is. We vertellen elkaar maar niet een mooi verhaal met kerst. Het gaat niet alleen over Jozef en Maria, over keizer Augustus en herders in het veld. Wat hier gebeurt is grondig voorbereid. En het gebeurt op een beslissende moment. En God kennende moet dit een kans zijn voor zijn genade en voor onze redding. Zo is Hij immers altijd met onze wereld bezig. Je leert van kerst pas iets van begrijpen als je iets van Gods kant van het verhaal ontdekt. Daarvoor opent Paulus ons de ogen. God keek op zijn kalender en op zijn klok. En zei: het is nú het juiste moment. De tijd is vol.

** tijd kan vol zijn: de zwangerschap van de wereld

Ik heb een poos tegen die uitdrukking aangekeken: de volheid van de tijd. In onze vertaling is dat wat vlakker geworden: 'toen de tijd gekomen was'. Dan hou je ook de vraag: wat is dat 'de tijd'? Toen 'de tijd' gekomen was? Ik snap ook wel dat de vertalers dat zo gedaan hebben. Want de letterlijke tekst is niet direct duidelijk: 'toen de volheid van de tijd gekomen was'. Kan de tijd dan vol worden?

Ja dat kan. Tijd kan vol raken. Opvallend is dat Lukas hetzelfde woord gebruikt als hij zegt (en ik citeer opnieuw de HSV): 'En het geschiedde toen zij daar waren dat de dagen vervuld werden dat zij baren zou.' Dan gaat het niet over de tijd die vol raakt. Maar de dagen die vol raken. De bevalling kan niet lang meer duren. De zwangerschap loopt op het einde. Want de tijd tikt door. De ontwikkeling laat zich niet tegenhouden.

Tijd kan vol worden. Tijd is dus meer dan de klok dit tikt, de kalender die je omslaat en het jaartal dat je aanpast. Tijd betekent ook ontwikkeling. Je kunt de tijd niet terugdraaien, ook al zou je dat soms zo graag willen. Als je erachter komt dat je een stomme fout gemaakt hebt. Of als je heimwee hebt naar de periode dat je je gelukkig voelde. Soms maakt de tijd juist ruimte. Worden wonden geheeld, voelt verdriet niet meer zo scherp en komen er nieuwe mogelijkheden. De tijd zou je wel eens willen stilzetten. Om even wat beter na te denken over je beslissingen en je woorden.

Tijd is een raar ding. Je zit er middenin. En achteraf zie je pas wat voor tijd het was. Mooie tijden waren het. Toen we nog jong en onbezorgd waren. Maar ongemerkt is het veranderd. Zware tijden waren het. Toen ziekte en zorgen ons troffen. Maar ongemerkt is het veranderd. Op grotere schaal kijken mensen naar de tijden van de wereld. Het tijdperk van de romantiek. De tijd van het nationaalsocialisme. De periode van de Koude Oorlog. Het tijdperk van de digitale revolutie. De tijd van de sociale media. Ontwikkeling gaat door. Soms voel je dat er een nieuwe doorbraak aankomt. Dat gas en olie hun tijd hebben gehad. Dat er een nieuwe leider moet komen.

In de volheid van de tijd zond God zijn Zoon. Zijn geboorte is niet alleen het einde van de zwangerschap van Maria. Maar ook de zwangerschap van de wereld loopt uit op de geboorte van Jezus Christus. Sinds de moederbelofte na de zondeval was de wereld in verwachting. Zwanger van de belofte dat God zal komen. Die tijd is rijp. Het oude heeft zijn tijd gehad. Het wordt tijd voor iets nieuws. Verwachten maakt plaats voor ontvangen. Zing mee met de lofzangen van Maria, van Zacharia, van de engelen, van Simeon. De nieuwe tijd is aangebroken.

** volheid van de tijd: welke tijd?

Kunnen we iets meer te weten komen over de timing van kerst? Waarom Jezus uitgerekend op dat moment geboren werd? Zou dat ons niet helpen om beter te beseffen wat we eigenlijk vieren met kerst? Wat er eigenlijk veranderd is met de komst van Jezus? En in welke tijd wij eigenlijk leven? Ik denk het wel. Om te voorkomen dat we terugvallen in de tijd. Om het leven ook blijvend in het licht van kerst te leven. In het licht van Christus.

Het is voor ons natuurlijk zoeken naar Gods kant van het verhaal. Het is zijn timing. Maar we kunnen er wel iets over zeggen vanuit de Bijbel. Vaak wordt er voor de timing van kerst gekeken naar de politieke omstandigheden. In Jezus' tijd was het Romeinse Rijk groot en sterk. Ook Israël viel onder het Romeinse recht. Daardoor werd Jezus later gekruisigd en niet gestenigd. Want Romeinen kruisigen en Joden stenigen. Als iemand de doodstraf heeft gekregen. En zo gingen oude profetieën in vervulling. Door het uitgebreide Romeinse Rijk konden ook de apostelen later het evangelie gemakkelijk overal brengen na de opstanding van Jezus uit de dood. De wegen waren aangelegd, de taal was bekend, brieven en boeken werden gemakkelijk rondgestuurd. Inderdaad: de tijd gaf veel mogelijkheden om de missie van Jezus uit te voeren en heel de wereld te vertellen van God en zijn genade.

Toch is er nog meer te zeggen over de timing van God. Niet alleen politiek gezien. Maar ook geestelijk gezien. Als ik zeg: 'de tijd was vol', dan klinkt daarin ook mee dat de maat vol was. En dat is geen positieve uitspraak. Een tijdperk moet worden afgesloten, omdat het niet meer werkte. Gods plan van redding door het volk Israël vroeg om een doorstart. Het was vastgelopen in onwil, traagheid, rituelen en wetten. Er was weinig echt geloof meer. Weinig toewijding aan de levende God. Weinig verwachting van de Heer en weinig praktische inzet voor zwakken en zieken. Kortom: geloof, hoop en liefde leken verdwenen. Dat proces was al enige eeuwen aan de gang. Het project 'Israël' van Gods plan liep op zijn laatste benen. God had zijn volk zo vaak gewaarschuwd. Door de profeten. Ze hadden zijn oordeel al gevoeld in de ballingschap. Maar toch had het niet tot ware bekering geleid. Dan is op een gegeven moment de maat vol.

Door diezelfde profeten had God ook al aangekondigd: Er komt een nieuwe tijd! Een nieuw verbond! Een tijd van vrede, vreugde en vrijheid. Een tijd waarin Gods Geest over de gelovigen wordt uitgestort. Waarin zij wel naar elkaar omkijken. Waarin zij wel van harte God gaan dienen. Waarin zij op een nieuwe gemeenschap vormen waarin geloof en liefde wonen. Steeds concreter en steeds duidelijker schetsen de profeten iets nieuws.

Toen de volheid van de tijd gekomen was zond God zijn Zoon. De timing van kerst kunnen wij niet op de dag of het uur narekenen. Maar iets ervan wordt ons wel duidelijk: de maat was vol van ongeloof en eigenzinnigheid. De omstandigheden waren gunstig geregisseerd voor de vervulling van alle beloften. De tijd was rijp voor het nieuwe verbond.

** Jezus Christus

Is dat met Jezus Christus gekomen? Een nieuwe tijd? Een nieuw verbond? Een nieuw leven? Is dat wat wij vieren vandaag? Ja, dat is het wel. Je bent toch niet voor niets naar de kerk gekomen? Niet alleen omdat er eens ergens achteraf een jongetje werd geboren in arme omstandigheden. Waar mooie verhalen over verteld worden van herdertjes,

engeltjes en sterretjes. Waar we een gezellig feest bij vieren met familie en vrienden, lichtjes en lekker eten.

Nee, de geboorte van Jezus is veel meer. Met Hem is werkelijk het nieuwe verbond begonnen, de nieuwe tijd van God. Paulus geeft daar woorden aan. Wat er met Jezus veranderd is. 'Hij is geboren uit een vrouw, geboren onder de wet.' schrijft Paulus.

Geboren uit een vrouw. Het bijzondere van Gods ingrijpen. Gods Zoon is mens geworden. Een mens die ons aankijkt, ons aanspreekt, met ons optrekt, voor ons uittrekt. Een mens die deelt in onze kwetsbaarheid, in onze zorgen en verdriet. En die ons in onze taal vertelt van de Vader in de hemel, van het Koninkrijk. En die in onze levens verzoening brengt met God en mensen. Die ons verlost van onze zonden en nood, ons bevrijdt van onze schaamten en schulden, die ons optilt uit het onrecht en de dood, die ons beschermt tegen de duivel en tegen de wereld. Geboren uit een vrouw. Net als wij. Mens. Zo dichtbij is God nog nooit gekomen. In onze huid gekropen. Om ons tot ware mensen te maken.

En God zond zijn Zoon geboren onder de wet. Onder de geboden die een mens niet kan vervullen. In de afstand tussen God en mensen. Onder het oordeel van God. Geboren in onze gevangenis van zonden en tekorten. Om juist die gevangenis op te blazen. Om mensen te bevrijden van de vloek van de wet, door onze vloek te worden. Om mensen te bevrijden van hun tekorten, door zelf de wet te vervullen. Om de kloof tussen de heiligheid van God en de onheiligheid van onszelf te overbruggen. Door zijn offer te brengen.

Sinds Jezus gaat er een andere wind waaien op aarde. Het is echt een nieuw tijdperk. Het tijdperk van zijn Geest. Die mensen in de vrijheid stelt. Geen slaven meer, maar erfgenamen van Gods genade. Die mensen in verbondenheid met de Vader brengt door ze 'Abba' te leren zeggen. Zoals een moeder haar kleintje voorzegt: 'pa-pa', 'ma-ma'. Zo zegt de Geest het ons voor: 'Ab-ba'.

Daar heeft de Geest wel flink werk aan trouwens. Want weerstanden zijn er meer dan genoeg. Reserves, twijfels. De mechanismen van verstarring, menselijk houvast zoeken in regels en tradities, eigenzinnigheid en egoïsme. Maar met Jezus is er een andere wind gaan waaien op aarde. Dat heeft de wereld werkelijk veranderd. Dat heeft de mensen veranderd. Met vallen en opstaan, en vaak nog maar gebrekkig en hulpbehoevend. Maar toch. Mensen die rust kennen, ook als er veel druk op staat. Mensen die blijdschap kennen, ook als er veel verdriet is. Mensen die vrijmoedig leven, ook als er veel beperkingen zijn. Dat zijn de mensen die voor Jezus buigen. Hem aanvaarden en Hem aanbidden. Die meer zien dan een kindje in de kribbe. Die meer hebben ontdekt van Gods actie. Die de tijd niet terugdraaien en op de tijd niet vooruit lopen. Maar kinderen van deze tijd zijn geworden. Kinderen van God.

** de tijd kan vol zijn: de tijd is nu!

Als de tijd vol is... De tijd kan vol zijn. Soms voel je het aankomen. Dit duurt niet lang meer. Dit komt niet meer goed. Dit houden we niet meer vol met elkaar. Kan dat? Loopt onze tijd ook op zijn einde? Ja! Maar op een andere manier. Niet omdat Gods plan mislukt is. Hoeveel mensen er ook zijn die zich aan de Heer Jezus Christus niets gelegen laten liggen. Hoeveel christenen er ook zijn, die niet verder komen dan het vieren van Kerstfeest en misschien nog Pasen. Hoeveel christenen er ook zijn, die niet werkelijk in

liefde tot God en mensen leven. Voor hen geldt de waarschuwing: let op: als de maat vol is, is Gods geduld op. Nu heb je je nog de kans. Om je te laten redden door Jezus Christus. Nog is er de tijd van genade. De tijd van bekering en toewijding door Gods Geest.

Maar als de tijd nu vol is, is dat niet omdat Gods plan mislukt is. Maar omdat zijn plan bijna voltooid is. Het tijdpers van Jezus Christus en zijn Geest heeft miljoenen, miljarden mensen in Gods rijk gebracht. Zij hebben zich laten redden, door de Heer die mens werd als wij. En binnen onze mensenwereld de weg van verlossing heeft geopend. Die nu vanuit de hemel bezig is om terug te komen.

Dyonisius Exiguus heeft onze christelijke jaartelling bedacht. Zijn naam mag je vergeten. Maar onthoudt de naam van Jezus Christus. 2018 jaar geleden is Hij geboren (nou ja, met een kleine marge). In een stal in Bethlehem. In de volheid van de tijd. Eens komt Hij terug. En dan stopt de tijd. En begint de eeuwigheid.

Amen